



מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

סוטה מא-ב

עניין: כל אדם שיש בו חנופה

מהרש"א

המקורג ואוסר תפלתם במאסר שלא תנא לפניו יתברך ודו"ק: כ"א אדם שיש בו חנופה כו' ואין לאדם אלא עוברין שנאמר ואלהם כו'. יש לעיין בזה דלשון לאומים הרבה במקרא מלשון עמים דא"ל לפרש לפי פשוטו מלשון עוברין וזהאי קרא גופיה כתיב לעיל מיניה הן ושני לאומים ממעיך גו' ונראה מהידוע כי אומה הישראלית נאמר זה למשפחותם לבית אבותם משפחת אב קרויה משפחה טו ולא משפחת אם וההיפך בשאר אומות אין להם יחוס אב דורמת סוקים זרמתם ין ויש להם יחוס אם לאסור בקורבה מן האם וו"ש צשמעאל יאן שנים עשר נשיאים לאמותם ר"ל דבני יעקב נאמר שתיילדו י"ב נשיאים למשפחותם לבית אבותם ולא כן דבני ישמעאל שלא יתיילדו אלא לאמותם כמ"ש יבן כי ציחק יקרא לך זרע וגם בני עשו לא נקראו ע"ש אביו יצחק כמ"ש יגן ציחק ולא כל יצחק והשתא ניחא דכל לאומים שבמקרא על עובדי כוכבים נאמר שנקראו כן ע"ש שאין להם יחוס אב רק יחוס אם ומשום דקרא דהכא ושני לאומים גו' ולאום מלאום גו' גם על יעקב נאמר דאין צו משפחת אב רק משפחת אם ע"כ אמרו אין לאום דהכא אלא עוברין שקודם שנולד יעקב גם הוא יקרא לאום על שם אמו דעובר ירך אמו ולאום מגזרת אם ולא יתייחס יעקב ע"ש משפחת אב רק עד אחר לידה כמ"ש ידן תולדותם למשפחותם ופי' הכתוב ושני לאומים דהשתא צטון אמם שגם יעקב נקרא ע"ש אמו ממעיך יפרדו דהיינו מיד שיאלו ממעיך יפרדו דזה יעקב יקרא אז ע"ש משפחת אביו וזה עשו יקרא גם אח"כ ע"ש אמו לאומים. והענין מנאר שהחונף שאומר טון לרשע לדיק גו' לצו צל עמו ופיו ולצו מרוחקין ואין שום ולזה אמרו אפילו העוברים דכנה"ג יצירת לצם מרוחק מציירת פיהם שהלצ נצרא מתחלה כמ"ש ציומא טון דכל מידי מאמנעוטיה מיתאר והפה אינו נצרא עד שיאלו לאויר עולם שאז פיו פתוח כדאמר"י צנדה ידן אפ"ה מקללין אותו כי המחניף מהפך מדת האמת לשקר ואומר לרשע לדיק גו' וזה העובר נשבע שיהא לדיק ולא רשע [כו'] כדאמר"י שם ודו"ק: כ"א אדם שיש בו חנופה כו' שנאמר

מהר"ל נתיב התוכחה פרק א'
הפך מדת התוכחה היא החנופה. ובמסכת סוטה (מ"א, ב') אמר ר"א כל אדם שיש בו חנופה אפי' עוברין שבמעו אמו מקללין אותו שנאמר אומר לרשע צדיק אתה יקבוהו עמים יועמוהו לאומים ואין קוב אלא קללה שנאמר מה אקוב לא קבה אל ואין לאומים אלא עוברים שנאמר ולאם מלאם יאמץ. פי' דבר זה כי המחניף ואמר דברים שאינם נמצאים, שאמר לרשע שהוא צדיק, ולפיכך אפי' עוברים שבמעו אמן שאין להם מציאות גמור שהרי עוברין הם ואפילו הכי הם מקללים ומאזריים אותו. וכל קללה הוא העדר ובלתי מציאות, כי אפי' עוברין שבמעו אמן אף שלא יצאו לאויר העולם ואין מציאות לעוברים יש להם מציאות יותר מן המחניף הוזה שאומר לרשע שהוא צדיק, כי העוברים יש להם מציאות מה, ואלו המחניף שאומר לרשע צדיק אתה דבר שאינו נמצא כלל וכן שאר דברי חנופה, ולכך אפי' עוברים שאינם נמצאים שלא יצאו לאויר העולם אף הם נותנים העדר וקללה למחניף הוזה, כי לעוברים יש להם מציאות מה ולמחניף אין מציאות כאשר אין אומר דבריו רק להחניף ואין לדבריו מציאות בעצמם ואינם רק דברי חלקקות לשון, ועוד יתבאר בסמוך:

ואמר ר"א כל אדם שיש בו חנופה נופל בגיהנם שנא' הוי אומרים לרע טוב ולטוב רע שמים חושך לאור ואור לחושך שמים מר למתוק ומתוק למר מה כתיב אחריו לכן כאכול קש לשון אש וחשש להבה ירפה שרשם כמק יהיה ופרחם כאבק יעלה. גם דבר זה שאין גיהנם רק ההעדר שהוא נעדר מן המציאות שהרי נקרא ציה וצלמות, וכבר בארנו זה במקומות הרבה מאוד שלכך נקרא גיהנם ציה מפני שהוא העדר המציאות. ולפיכך המחניף שאומר לרשע דבר שאינו כמו שאמר האומרים לרע טוב ולטוב רע ראוי להם הגיהנם שהוא העדר המציאות. ואינו דומה המחניף למשקר, כי המחניף עושה מן הרע טוב וזהו ההעדר גמור. ועוד כי המשקר אף כי דבריו הם שקר מכל מקום הם דברים שאפשר שיהיו, אבל המחניף שמדבר דברי חלקקות לשון ודברי חנופה דבר זה אין שייך לו מציאות כלל. ולפיכך זה

